

Bröllop med döden

Bröllop med döden

balettdrama efter Ben Hecht

av Christian Lanciai (2014)

Personerna:

Madame Sylph
Poliakoff, impresario
doktor Sand
Ivan Kirov, dansör
Sofia Petrovna, dansös
Stepan, pianist
Paddy, poet och kolumnist
en skeptiker
ett biljettkontorsbiträde
teaterpublik
balettflickor

Handlingen tilldrar sig i kosmopolitisk miljö 1946.

Akt I scen 1. Balettakademin.

Sylph Min käre Poliakoff, vad förärrar mig ert besök?
Poliakoff Ack, madame, en gammal syndare dras alltid tillbaka av sin svaghet till sina gamla laster.
Sylph Hör jag till dem?
Poliakoff Min svaghet är kärleken till konsten, som alltid bringat mig till vilka självförnedringar som helst.
Sylph Jag känner er, Poliakoff. Ni har alltid dolda avsikter.
Poliakoff Hur kan de vara dolda om ni genomsådar dem så tydligt?
Sylph Alltså har ni något på gång.
Poliakoff Jag kommer egentligen bara för en konsultation och en försiktig förfrågan.
Sylph Som är?
Poliakoff Tvinga mig inte att vara rak på sak i så känsliga saker som konstens hemligheter och mysterier.
Sylph Ni har då verkligen något i kikaren.
Poliakoff Jag är alltid ute efter nya konstnärliga upplevelser, som alltid drar mig vidare och får mig att överleva trots allt.
Sylph Det förundrar mig att ni gör det. Hur många gånger har ni gjort konkurs? Hur ofta har ni inte gjort fiasko med era produktioner? Vad får er att alltid resa er på nytt ur askan trots er fullkomliga tillintetgörelse varje gång?
Poliakoff Det måste vara konstens mirakel med dess naturliga egenskap av fågeln Fenix förmåga att alltid överleva sig själv.
Sylph Det har ni gjort mer än någon annan i egenskap av urmodig relik av en glömd tid som ingen längre frågar efter.
Poliakoff Ändå förblir den alltid levande. Tsarernas Ryssland dog och förintades men icke dess musiker och konstnärer som Anna Pavlova, Nijinskij, Mikael Fokin, Sergej Diaghilev, Leonide Massine och de andra, som dansat vidare oberoende av Rysslands undergång.
Sylph Och hör ni till dem?
Poliakoff Dess förvaltare och odödliga älskare som bara lever för att de lever.
Sylph Nijinskij är galen. Det vet ni väl? Han blev galen av första världskrigets verklighet och många blev galna med honom eller slutade bara fungera. Därför finns den världen inte mer.
Poliakoff Säg inte det. Den kan alltid återupplivas.
Sylph Hur? Kan ni bota schizofreni, alkoholism, apati och självmord?
Poliakoff Ni lär ha en ny ballerina i er akademi som heter Sofia Petrovna.
Sylph Vad vet ni om henne som inte jag vet? Skulle hon vara märkvärdig på något sätt? Min akademi är bara en sorglig rest av ett provisoriskt amatorsällskap. Vi lever på nåder från en dag till en annan och är helt beroende av frivilliga bidrag, som ibland inte kommer, så vi är i regel ständigt skuldsatta och kan bli vräkta när som helst.

Poliakoff Konstens vanliga villkor, men just under sådana svåra villkor har den en förunderlig förmåga att plötsligt explodera av livskraft.

Sylph Vad är det med Petrovna?

Poliakoff Hon lär regelbundet besöka en viss patient.

Sylph Vem gör inte det?

Poliakoff Men hennes patient är någon särskild.

Sylph Vilken patient är inte någon särskild?

Poliakoff Hennes är en viss balettdansör.

Sylph Var. Han är galnare än Nijinskij.

Poliakoff Jag tvivlar på att Nijinskij egentligen är det. Och jag tror att det finns hopp om att vår unge dansör är på återkommande till hälsa.

Sylph Vad får er att tro det?

Poliakoff Fröken Petrovnas relation till honom. Hon skulle inte besöka honom så flitigt om hon inte trodde på honom.

Sylph Glöm den möjligheten. Det finns ingen chans. Han mördade sin fru.

Poliakoff Det vet ni att han inte gjorde.

Sylph Därför blev han galen. Han är kokt. Han kan aldrig komma tillbaka. Varje dam som kommer i närheten av honom riskerar livet. Jag ska omedelbart se till att Sofia inte besöker honom mera.

Poliakoff Ge inte upp från början, min kära madame. Tänk på den lysande karriär han inte ens hann inleda innan tragedin inträffade. Det fantastiska löfte han var har aldrig fått chansen att infrias.

Sylph Är det därför ni är här? Ni vill värva Sofia för att få henne att hjälpa ett galet geni till rätta?

Poliakoff Det är en himlasänd chans. Varför inte ta den?

Sylph Sofia är en enkel och anständig flicka. Hon arbetar hårt, kommer från enkla immigranförhållanden och har nästan ingenting att leva på. Därför hamnade hon i min sorgliga akademi, ty hon hade inte råd med något bättre. Det är sant att hon följde med Ivan Kirovs lysande karriärstart med starkt intresse och vägrade tro att han var inblandad i sin hustrus död och fortsatte tro bara det bästa om honom även efter att han sattes i tvångströja för att inte ta livet av sig själv. Menar ni att hon har haft ett gott inflytande på honom?

Poliakoff Ja, det menar jag, och det mirakulöst.

Sylph Det är ett oerhört risktagande. Han kan bli självmordsbenägen och galen igen.

Poliakoff Därvid tror jag på en god kvinnas undergörande inflytande. Inte heller Nijinskis hustru har någonsin övergivit honom och tror fortfarande på hans återkomst.

Sylph Nijinskij är över 50! Han kan aldrig komma tillbaka.

Poliakoff Ivan Kirov är bara tjugofem.

Sylph (suckar) Jag tycker inte om det.

Poliakoff Jag vet att ni lika litet som jag kan motstå frestelsen att ge konstens fågel Fenix-förmågor en chans.

Sylph Ivan Kirovs geni är en självförtärande livsfara för alla som kommer i närheten av den.

Poliakoff Sofia Petrovna har klarat sig hittills.

Sylph Jag är inte säker på att hon vet vad det är för en eld hon leker med.

Poliakoff Hon leker inte med den. Hon tämjer den.

Sylph Den kan inte tuktas.

Poliakoff Nej, men odlas.

Sylph Vad vill ni egentligen? Kom en gång äntligen till saken!

Poliakoff Följ med mig till sjukhuset med Sofia Petrovna när hon besöker Ivan. Utvärdera situationen och möjligheterna. Sedan kan ni ta ställning till om ni vill hjälpa mig lansera Ivan Kirov på nytt eller inte.

Sylph Det är inte för mycket begärt. Vi kan inte göra någon skada därmed. Det är rimligt, *Poliakoff*. Jag är med så långt.

Poliakoff Det är allt vad jag begär. Det första slaget är det viktigaste.

Sylph Och det behöver inte alltid leda till nästa.

Poliakoff Nästa steg kommer sedan. (*tar sin hatt, kysser hennes hand och går.*)

Sylph Den gamle skojaren! Han är oförbätterlig. Han har alltid seglat in för fulla segel med flygande fanor i full fart i sina ständiga skeppsbrott.

Scen 2. Sjukhuset.

läkaren Hur mår ni idag?

Ivan Tack, jag har aldrig mått bättre.

läkaren Så säger ni varje gång. Inga dåliga drömmar?

Ivan Jag har slutat drömma. Jag drömmer bara om verkligheten.

läkaren Vad drömmer ni då?

Ivan Att den inte finns, att den bara är en dröm.

läkaren Är det då en verklighetsdröm?

Ivan Nej, det är bara en dröm.

läkaren Tror ni på den?

Ivan Aldrig i livet.

läkaren Verkligheten är dock här. Ert vanliga besök är här, men jag tror hon har några med sig idag.

Ivan (orolig) Sofia? Vilka då?

läkaren Det får ni se. (*Sylph, Poliakoff och Sofia kommer in.*)

Sylph (till läkaren) Hur är det med honom?

läkaren Han är lugn. Ingen fara.

Sylph Är det sant att han håller på att bli återställd?

läkaren Det verkar faktiskt så. Man kan konversera med honom. Er unga protegée har haft ett gott inflytande på honom.

Sofia (kommer fram till Ivan) Ivan, det är jag. Hur mår du?

Ivan Vem har du med dig?

Sofia Madame och en gammal vän till henne.

Ivan Madame Sylph! (*reser sig*) Ni har inte glömt mig!

Sylph Hur skulle vi någonsin kunna glömma dig?

Ivan Men ni har knappast besökt mig.

Sylph Jo, i början, men jag slutade när du bara låg och stirrade upp i taket.

Ivan Jag försökte förgäves förstå vad som egentligen hade hänt mig.

Sylph Lyckades du?

Ivan Nej.

Sylph Det här är en gammal god vän till mig, Sergej Poliakoff. Kommer du ihåg honom?

Ivan Naturligtvis. Impressarion som alltid misslyckades men alltid började om på nytt.

Poliakoff Det gläder mig att se er så alert och närvarande, Ivan Kirov.

Ivan Jag känner mig mycket bättre.

Poliakoff Kan ni alls dansa fortfarande?

Ivan Det är det enda jag kan. Jag blir aldrig fri från det. Konsten är som en besatthet, men den är det enda liv man har. Jag tränar varje dag sedan en månad.

Poliakoff Det gläder mig. (*utbyter menande blickar med Sylph*)

Sylph Herr Poliakoff vill intressera sig för att medverka till att du kommer tillbaka.

Ivan Varför inte?

Sylph Tror du att du klarar det?

Ivan (ser mot Sofia) Hon har fått mig att tro på mig själv igen.

Sofia Vad fick dig att någonsin svika dig själv?

Ivan Ödet.

Sylph Vad tror ni, doktor Sand? Tror ni han kan möta världen igen?

läkaren Det ser positivt ut.

Sofia Ivan, herr Poliakoff vill hjälpa dig ut på scenen igen. Tror du att du klarar det?

Ivan Om jag får dig att dansa med.

Sofia Det har du om någon.

Ivan Då är vad som helst möjligt.

Poliakoff (entusiastisk) Jag visste det!

Sylph Vad tror ni, doktorn?

läkaren Ta det försiktigt steg för steg. Pröva er fram.

Sofia Det är precis vad vi tänker göra.

Poliakoff Vill ni dansa för oss, Ivan, och visa vad ni kan?

Ivan Här?

Poliakoff Gärna det.

Sylph Går det för sig, doktorn?

läkaren Naturligtvis. Han tränar ändå varje dag och har sin pianist här.

Ivan Då ska jag bara gå och hämta honom. (*reser sig och går*)

Sylph Har ni sett honom dansa?

läkaren Jag måste erkänna att jag inte kunnat låta bli att smygtitta ibland.

Sylph Nå?

läkaren Det har slagit mig hur han har samma fågelspänst i benen som gjorde Nijinskij så berömd. Han har förmågan att ge en illusionen om att han kan flyga.

Sylph Ja, det var så han började. Sedan kom han av sig.

läkaren Vad hände?

Sylph Han gifte sig.

läkaren Och hustrun dog på scen mitt under en föreställning?

Sylph Ja, hon dog på scen mitt under en föreställning av en hjärtattack.

Poliakoff Inte konstigt att Ivan blev traumatiserad.

läkaren Det var värre än så. Han var paralyserad. De första månaderna låg han helt frånvarande och bara stirrade på ingenting.

Poliakoff Hur fick ni honom på fötter igen?

läkaren Tålmod, ett litet steg i taget, försiktig samtalsterapi, ingen hård medicinering eller psykiatriska åtgärder, vi ansåg att han mest av allt behövde vila och komma ifrån sin stress. Sedan började Sofia här komma på besök, det hjälpte, vi uppmuntrade henne, och det blev bättre och bättre.

(Romantisk balettpianomusik börjar spela.)

Poliakoff Här är han nu. Den store Ivan Kirov. Pånyttfödd.

(De sätter sig alla att betrakta bortre sidan av scenen.)

Sylph Det är han! Jag känner igen honom!

Poliakoff Jag visste det!

Sofia Jag sviker honom aldrig.

Sylph Vad tror ni, doktorn? Kan han släppas ut?

läkaren Så småningom. Låt honom fortsätta träna dagligen. Låt honom i lugn och ro få känna sig allt säkrare. Sedan kan han nog bli utskriven.

Poliakoff Vi ser fram emot detta. Sedan tar vi över och ger honom tillbaka hans karriär och världen.

läkaren Gå bara inte händelserna i förväg.

Sylph Just det. Vi har ett långt arbete framför oss.

Poliakoff Jag tvivlar inte på utgången. Den här gången skall vi lyckas.

(Alla betraktar beundrande dansören utanför scenen medan pianot virolar på.)

Äntligen avslutas musiken, och Ivan kommer andfådd ut.)

Ivan (till Sofia) Vad tyckte du?

Sofia Du blir bättre och bättre.

Ivan Jag vill börja arbeta med dig. När kan vi sätta i gång?

Sofia När som helst. Jag är redo.

Ivan Jag också. *(Sofia reser sig och följer med Ivan ut.)*

Poliakoff (belåten) Nå, det börjar bra.

Sylph Det gör alla tragedier.

läkaren Var inte pessimistisk, madame.

Sylph Allt kan gå bra, om han bara inte gifter sig på nytt.

Poliakoff Ställ er inte hindrande för kärleken, madame. Konsten lever bara på den.

Sylph Jag vet, men den konsumerar den också, och när konsten väl kommit i gång är dess aptit glupande och outsläcklig.

Poliakoff Är det inte det som är meningen?

Sylph Jo, så länge den inte skenar, men det gör den tyvärr esomoftast.

läkaren Jag tror nog att Sofia kan hålla honom i styr. Så här långt har hon lyckats över all förväntan.

Poliakoff Madame Sylph, får jag bjuda er på middag så att vi kan skåla för vårt nya samarbete?

Sylph Ni har mig, Poliakoff. Jag är beredd att ta andra steget.

(Poliakoff eskorterar henne artigt ut. Pianot har under tiden satt i gång igen, och läkaren studerar fascinerad de osynliga dansande.)

Akt II scen 1. Efter dansen.

Ivan Vad tror du, Sofia? Klarar jag mig?

Sofia Jag visste att du dansade som en gud, men ändå är jag förvånad.

Ivan Över att jag lever?

Sofia Över din fullkomliga muskelkontroll. Din kropp är dynamit, den vill explodera av vulkanisk kraft, men du behärskar den fullkomligt.

Ivan Det är tack vare dig. Vad har jag gjort för att förtjäna din uppmärksamhet?

Sofia Bara det enkla att du är den du är. Du är unik och liknar bara Nijinskij.

Ivan Han är kroniskt sinnessjuk.

Sofia Du har aldrig varit sinnessjuk.

Ivan Jag har varit värre därän än så. Jag har varit utslagen. Jag har varit död.

Sofia Vad hände egentligen?

Ivan Jag önskar att jag visste. Jag önskar att jag kunde förstå.

Sofia Rykten har gått om att du dödade henne, men jag vet att du inte gjorde det.

Ivan Jag är oberäknelig och särskilt i relationer, men jag skulle aldrig kunna skada dig, ens om jag ville. Hellre tog jag mitt eget liv. Jag kan kontrollera min kropp, det är min glädje att göra det, jag älskar att dansa mig fri, därför blev jag dansör, jag såg det som min chans till frihet, att kunna dansa mig till extas så att jag nästan blev viktlös och upphöra att ens vara medveten om min kropp som om jag var utanför den och fjärrstyrde den från ovan, vilket gav mig en berusande känsla av makt, som om jag kunde sätta i gång galaxer i rotation, men jag drev min stackars Nina för hårt. Hon hade svagt hjärta, och det tog jag ingen hänsyn till. Jag pressade henne, och hon ville ingenting hellre än hålla mina takter och följa med i mitt tempo, vilket fick henne att pressa sig själv för hårt. När hon dog, dog jag. Jag trodde aldrig jag skulle kunna resa mig mera. Så kom du och gav mig en andra chans.

Sofia Älskade du henne?

Ivan Intill besatthet. Hon var mitt hela liv. Jag levde bara för henne, för den poesi vi åstadkom tillsammans på scenen inför den skönhetsgiriga publikens utsvultna blickar, för vars pengar vi prostituerade oss...

Sofia Publiken får inte existera för artisten. Han får bara koncentrera sig på sin konst. Då blir publiken tyst och vågar inte ens hosta, endast då når han fram till publiken, som då upphör att vara gamar och parasiter utan i stället blir till andäktiga helgedomsbesökare.

Ivan Ja, det är meningen. Vi förstår varandra. Det är dithän vi måste komma. Allt för konsten och gärna med livet som insats. Det var det som Nina dog för.

Sofia Vi skall nog klara det, Ivan. Jag sviker dig aldrig, och jag har inget svagt hjärta. Du behöver inte ta hänsyn till mig.

Ivan Tack, min älskade. Vi har börjat bra. Men jag är lynnig och kan inte alltid kontrollera mina känslor, jag vet inte alltid var jag har mig, och ibland vet jag inte ens vem jag är. Jag blir förvirrad ibland. Det blir du som får ha tålmod med mig.

Sofia I all oändlighet, och det skall bli min glädje.

Ivan Du vet inte vad du ger dig in på.

Sofia Mitt livs äventyr med livet som insats.

Ivan Vågar du gifta dig med mig?

Sofia Ingenting vågar jag hellre.

Ivan Ändå vet du vad som hände min tidigare fru. Jag drev henne i döden.

Sofia Om du mot förmodan skulle lyckas driva även mig i döden skulle jag se det som en ära, ty jag var ändå gift med en gud.

Ivan (rusar upp, glad, drar upp henne också) Vad glad jag blir! Låt oss sprida nyheten genast! Låt oss bjuda alla våra vänner till vårt bröllop! Låt oss bjuda hela din sorgliga balettakademi med din ampra dinosaurie till lärare!

Sofia Madame Sylph har sett sina bästa dagar, men hon är en god lärare och har aldrig svikit baletten fastän den utarmat henne.

Ivan Hon har torkat ihop av förlusten av alla sina ideal och lever bara vidare på ren rutin av ren ovana.

Sofia Men hon vet mycket om konsten och om människorna.

Ivan Därför är hon välkommen till vårt bröllop hur mycket hon än må ogilla det.

Sofia Varför skulle hon ogilla det?

Ivan Hon lär ha sagt till Poliakoff att jag kan göra en god come back om jag bara inte gifter mig.

Sofia Hon är vidskeplig.

Ivan Om det ändå bara var det. Men jag är beredd att ta risken, om du är det.

Sofia Vi har redan kastat oss för djupt utför för att kunna återvända.

Ivan Har vi kastat oss ner till helvetet eller slungat oss upp till molnen?

Sofia Bådadera. Konsten omfattar alla motpoler.

Ivan Du har rätt. Jag är lycklig som fann en så klok ny partner. Nina var bara medgörlig, men du tänker själv.

Sofia Jag tänker på bådas vårt bästa.

Ivan Vi har inlett vårt triumftåg av skönhet.

Sofia Och vi skall löpa hela linan ut.
Ivan Låt oss besegla vår pakt med evigheten med en kyss.
Sofia Jag är din, Ivan, för evigt, och till förbannelse om det behövs.
Ivan Det låter som en bra försäkring. (*kysser henne*)

Akt III scen 1. En restaurang.

Poliakoff (står upp medan de andra sitter ner) Hjärtligt välkomna, mina älskade vänner! Ack, detta är mitt livs lyckligaste dag! Vad är det väl vi bevittnar idag om inte en kedjereaktion av mirakler? Inte bara har vår tids mest lovande balettstjärna återuppstått från de döda, inte bara har min teaterverksamhet fått nytt liv och jag överväldigats av välvilliga sponsorer igen, inte bara har en ny balettrupp fått stiga ut ur sin garderob och in i strålkastarljuset på scenen igen, utan dessutom har vår stjärndansör återfunnit sin Eurydike och fört henne med sig ner till jorden som sin återbördade hustru, som om han aldrig förlorat någon!

Sylph Vakta dina ord, Poliakoff.

Ivan Det gör inget, Poliakoff! Du är lika välkommen till vår bröllopsmiddag som alla andra, även om ni får ursäkt att vi valt att göra det enkelt. Madame Sylphs balettakademi är bara en blygsam garderob för försagda amatörer, jag kommer direkt från sinnessjukhuset och har knappt blivit utskriven, min hustru Sofia kommer av en utblottad immigrantfamilj av gårdfarihandlare från Vitebsk, och ni andra som är här är bara enkla hötorgsartister, trottoarmålare, skillingtrycksdiktare, utbrända musiker och en och annan alkoholist, men allesammans lika pittoreska som om ni klivit direkt ut ur Rembrandtmålningar.

Stepan (berusad) Som representant för alkoholistgardet och deras underjordiska fackförening måste jag dock framhålla att ingen klick har trognare och bättre musiker att uppvisa! Vi släpper aldrig våra instrument!

poeten Även om ni måste pantsätta dem ibland.

Stepan Bara i yttersta nödfall, och i så fall för att lösa ut dem igen senast följande dag, om vi så måste råna banker för att komma åt dem! Och vad har ni poeter och slaskspaltskribenter egentligen att komma med? Musikens språk är alltid rent och heligt, medan ni egentligen mest bara skriver ned varandra med destruktiva elakheter av ren bitterhet för att ni aldrig fått tummen ur röven och lyckats skriva er stora roman!

poeten Din slasktratt, du är försupen och kan bara spela falskt!

Stepan Ska du säga som inte ens är musikalisk!

poeten Ska vi göra upp om saken?

Poliakoff (försöker försona dem) Paddy, du är outhärlig som vår krönikör och häröld för pressen, ingen skriver så spirituella spalter som du, men låt inte ditt heta irländska blod rinna dig ut i knytnävarna! Vi behöver våra musiker och låter dig aldrig slå sönder deras känsliga instrument!

Paddy Då ska de inte skryta med sitt obildade amatörskap!

Stepan Akta så att jag inte hämtar hit trombonisterna så att du åker på en blåsning!

Paddy Låt alla världens tubatutare bröla på så mycket de orkar, men jag kan ändå ge dem en överhalning! Jag kan skriva ner vem som helst, så att han aldrig mer vågar sticka upp näsan ur tiljorna när jag golvat honom!

Poliakoff Ingen tvivlar på din vassa penna, Paddy, som alltid är så utstuderat vass att du aldrig behöver vassa den mera!

Paddy Vänta bara tills jag tar till kniven!

Sylph Det här är en bröllopsmiddag, Paddy. Sätt dig ner.

Poliakoff (räcker en kniv åt Ivan) Får jag be dig skära upp er brölloparstårtan, Ivan?

Ivan (tar tankfullt emot kniven) Var det inte en sådan kniv jag en gång blottade inför Nina?

Sylph (tar den ifrån honom och skär tårtan) Det här är ett nytt bröllop, Ivan.

Ivan Nej, ni får ursäkta mig, men det är samma bröllop som det alltid har varit. *(reser sig)* Det är mitt bröllop inte bara med konsten, inte bara med Nina och Sofia här, ja, Nina är med mig idag, jag kan se henne där hon anspråkslöst döljer sig bakom er för att inte störa, hon anklagar mig inte, hon beklagar bara att hon inte längre är med i levande form, men hon påminner mig nyttigt om att detta även är mitt bröllop med döden. *(tar kniven från Madame)* Livet för konsten, är inte det vårt rättesnöre, Sofia och Nina? Nina har redan offrat sig, men offren för konsten kommer aldrig att ta slut. De kommer alltid att torna upp sig i oändliga rader genom självmord, självförbränning, självförtäring i ständigt martyrskap genom att arbeta ihjäl sig, dansa ihjäl sig, hetsa ihjäl sig och pressa ihjäl sig, som min älskade Nina, som offrade sig för mig genom att offra sig för konsten. Jag förbrukade henne. Jag erkänner det och står för det. Var inte rädd, Sofia *(vänd mot henne)*. Jag är bara ärlig. Jag vill ingenting hellre själv än offra mig för konsten, och jag kommer aldrig att tvinga dig eller pressa dig att göra det samma. Du har ingenting att frukta av mig utom min egen offerdöd.

Stepan Så talar en riktig musiker.

Paddy Idiot, han är ju dansör.

Stepan Vad vore någon dans utan musiken? Det är bara musiken som ger den liv. Dans utan musik är som en kropp utan vare sig blod eller skelett.

Ivan Jag håller med dig, Stepan. Det är musiken som ger oss vår obetvingliga kraft som dansörer. Vad vore den klassiska baletten utan Tjajkovskij? Vad vore menuetten utan Mozart? Vem gjorde valsen till kung bland danserna om inte valskungarna? Vi vore intet utan musiken, och det var musiken som först berusade mig till hänryckt dans. När jag hör riktig musik vill jag bara explodera av lycka och brista ut i ett hysteriskt rus av dansglädje och helst dansa ut genom ett fönster bara för att definitivt få flyga ut i evigheten.

skeptikern Det är alltför lätt att gå till överdrift i konstens megalomaniska besatthets berusning.

Paddy Huvudet på spiken, din gamle surkart. Se bara på van Gogh, den enda som någonsin lyckades måla ihjäl sig.

skeptikern Han var sinnessjuk.

Ivan Det har jag också varit. Det är även den store Nijinskij fortfarande efter trettio år. Och låt mig få säga en sak. Vi konstnärer har rätt att sätta en ära i våra sinnessjukdomar. I den klassiska antiken var sinnessjukdom en helig sjukdom, och även indianerna har alltid behandlat dårar som heliga. Det är bara i vår dekadenta, denaturaliserade och dehumaniserade västerländska civilisation som sinnessjukdom stämplats som en människovärdesreducerande sjukdom som man har rätt att behandla med vilka förödmjukande metoder som helst som elchocker, personlighetsreducerande mediciner, biverkningsframkallande droger och andra genvägar till zombiestatus, som till exempel lobotomi.

Poliakoff Men du utsattes väl inte för någonting sådant, min käre Ivan Kirov?

Ivan Nej, jag hade tur. Jag överläts till en human läkare, mycket tack vare madame Sylph här, som var klok och kände mig. Varför är inte doktor Sand med oss idag?

Sylph Han glömdes väl bort i den stora entusiastiska tanklösheten.

Ivan Hade även han liksom ni något emot att jag gifte om mig?

Sofia Ja, madame Sylph, varför ville ni inte att vi skulle gifta oss?

Sylph Förlåt mig, mina barn, men jag ser längre än ni. Jag ville bespara er båda en upprepning av den smärta som var Ninas och som Ivan redan gått igenom en gång. Jag ansåg det som ett dumdrigt och kanske fatalt risktagande. Jag är den sista som vill er något ont eller måla fan på väggen, tvärtom hoppas jag verkligen att allt går er väl med den högsta tänkbara lycka i världen, men jag vet hur labil han är. Han kontrollerar varje muskel i sin kropp till fulländning och kan verkligen dansa och utföra vilka konster som helst, men han kan inte kontrollera sin själ som går sin egen väg och spelar honom nyckfulla spratt ibland. Han kan inte lita på sig själv, och det vet han. Därför är det tur att du finns, Sofia, som om någon kan balansera upp hans obalans.

Ivan Tack, madame Sylph. Ni har fullkomligt rätt. Att det blev Sofia och jag var en helt naturlig utveckling då vi dansade så bra tillsammans, det föll sig naturligt då hon var med på noterna hela vägen, jag forcerade henne inte och ämnar aldrig pressa henne som jag pressade Nina, men jag medger att jag har två olika personligheter, och den andra kan jag inte kontrollera. Han kommer fram ibland och låter sig icke tillbakavisas, det var han som hotade Nina med kniven när hon inte var fullt beredd på vilka noter som helst, han hatade Nina för att hon inte ville samarbeta, och han skrämde Nina till döds. Egendomligt nog är jag inte rädd för honom då han är en part av mig själv, men han kan skrämma slag på vem som helst. Det blir kanske han en dag som kräver mitt slutgiltiga offer genom en efterlängtdans till döds. Vi får se. Men Sofia kommer aldrig någonsin att ha något att frukta av mig. Annars hade jag aldrig gift mig.

Sofia Jag tror dig, Ivan. Du är bara ömhet och kärlek, välvilja och en extrem känslighet, som man sällan påträffar hos män, nästan som om du vore en kvinnlig själ. Därför förstår jag dig.

Ivan Tack, min älskade Nina.

Sylph (rättar genast) Sofia.

Ivan Förlåt mig, jag menar naturligtvis Sofia.

Poliakoff (står upp och höjer högtidligt en pokal) Skål för vårt älskade brudpar! Må de aldrig förtröttnas utan ständigt föra dansen och konsten mot högre grader av salighet!
alla (instämmer entusiastiskt) Skål! Skål! Skål!

(Stepan sätter sig vid pianot och drar i gång en virolande vals, ex. Khatjaturians "Maskerad")
flera Dans! Dans! Dans!

(Ivan bjuder hövligt upp Sofia, och de valsar så gott det går i de trånga omständigheterna – bord och stolar vräks ibland omkull. Alla jublar och hurrar i fullständig feststämning.)

Scen 2. Balettakademin.

Sylph (till sina balleriner) Bara för att ni blivit en mindre och Sofia Petrovna brutit sig loss för att göra en egen karriär med fåfäng världsberömmelse som hägrande lockelse betyder det inte att ni skall arbeta mindre. Det kunde ju faktiskt hända någon av er nästa gång. Hon har arbetat hårt så länge hon varit här och utan en enda anmärkning, och det är något som ni alla borde sträva efter. Vår akademi är anspråkslös och satt på undantag, vi har både otillräckliga resurser och faciliteter, men ändå är konsten här ständigt närvarande med sina ideal som alltid finns kvar och aldrig dör ut, som ständigt manar sina tjänare att leva upp till dem. Tänk på Sofia Petrovna. Hon gjorde alltid sitt bästa och hade det alltid för ögonen att när hon väl stod på dansgolvet var det inför en premiärfullsatt publik med de högsta förväntningar, liksom en riktig musiker aldrig sätter sig vid sitt instrument utan att det är konsert. Nå, nu kommer den där gamle narren igen. Fortsätt arbeta, flickor!
(De skingras, och ett piano sätter i gång dagens övningar.)

Poliakoff (kommer in entusiastisk) Min kära madame Sylph, ni kan inte ana hur tacksam jag är över er medverkan! Utan er hade det troligen aldrig gått! Nu är skeppet sjösatt och seglar för fulla segel över en ocean av triumfer!

Sylph Det är bara ert eget fel hela vägen, Poliakoff.

Poliakoff För en gångs skull har jag lyckats! Efter ett liv av nederlag och martyrier har jag äntligen fått se en skymt av en möjlig belöning! Det såg illa ut först. Den första kvällen hotades av katastrof då orkestern ville gå hem i strejk då de inte fått någon betalning, och de skyllde patetiskt på facket, men vi lyckades övertala dem att ge försynen en chans! Sedan dess har det nästan bara varit utsålda hus!

Sylph Gratulerar, Poliakoff. Det varar så länge det varar, men ingen lycka är beständig.

Poliakoff Ni målade alla fauner på väggen och förespeglade alla tänkbara olyckor och katastrofer, så att ni till och med försökte avstyra bröllopet, men ändå gav ni med er och understödde vågspelet! Framgången är lika mycket er som min och det unga parets!

Sylph Hur klarar de sig? Är äktenskapet stabilt? Bråkar de? Hotar han henne?

Poliakoff Inte alls! Äktenskapet är stabilt, och Sofia Petrovna har förklarat för mig att det håller genom att Ivan aldrig rör henne utom med ömhet. Därmed kontrollerar han sina onda andar.

Sylph Menar du att det aldrig har fullkomnats?

Poliakoff Precis.

Sylph Då kan de klara sig i alla fall, så länge de håller den kursen. Det är Ivans sexualitet som ställt till det för honom. Han gick för långt med Nina, och därför gick det som det gick. Om han avhåller sig från Sofia kan hon klara sig, och han kan undvika återfall. Deras räddning blir i så fall att deras äktenskap inte är något äktenskap, och då har de min varmaste välsignelse. Dock är risken ändå överhängande då de trots allt är gifta med varandra.

Poliakoff Madame Sylph, jag tror vi kan ha gott hopp, då de har klarat sig så här långt. Deras färd mot stjärnorna är inledd och kan inte hejdas. När ett skepp seglar mot himlen kan det inte gå på grund.

Sylph Vi kan bara hoppas att det skall hålla, Poliakoff. Det går så länge det går, och sedan går det inte längre.

Poliakoff Vad ni är snusförnuftig, madame.

Sylph Jag försöker vara realistisk i denna absurda och omöjliga värld av förledande drömmars hägringar och illusoriska självbedrägerier.

Poliakoff Det är den värld vi lever i.

Sylph Och vad den än är, så inte är den verklig.

(Han sätter sig med madame Sylph för att studera flickorna och deras övningar.)

Akt IV scen 1. Ett hotellrum.

Ivan Publiken var som galna idag.

Sofia De älskar dig.

Ivan De förtär mig.

Sofia De dyrkar dig som den dansens gud du är.

Ivan Lyckligtvis är jag bara dödlig. Ibland längtar jag efter att få bevisa det.

Sofia Hur mår du? Är du trött?

Ivan Jag fruktar att mitt andra jag håller på att komma tillbaka.

Sofia Varför tror du det?

Ivan Symptomen. Huvudvärken. Synerna. Partiell desorientering. Jag vet inte var jag har mig. Ibland ser jag mig på avstånd dansande dödens dans med en vässad kniv i handen.

Sofia Du är bara trött och slutkörd.

Ivan Publiken är som en förintande och förtärande pöbel av gamar, som alla bara lever för att få våldta mig och slita sönder mig, som de gjorde med Orfeus.

Sofia Hur svår är din huvudvärk?

Ivan Det är illa nog att den existerar över huvud taget. Den svider. Den brinner. Jag vill riva ut mitt vänstra öga då det är där den sitter vid ögonbrynet. Och den är sådan att inga smärtstillande medel kan hjälpa.

Sofia Drick vatten. Det hjälper ofta.

Ivan Världens bästa medicin. Jag håller med dig. (*Sofia hämtar ett glas vatten åt honom.*) Bara jag slapp de där synerna. De kallar mig bort längs farligare stigar är några av livets och suger mig åt sig som om jag är dömd att den vägen vandra fastän jag inte vill. Enda boten är att dansa sig ur det. Arbete är det enda som hjälper mot allt. (*Sofia kommer med vattnet.*) Tack, min älskade. Det här påfrestande turnélivet med så mycket publiktryck överallt som bara blir mer hysteriskt hela tiden tär på oss. Jag önskar vi kunde resa bort någonstans och bara vara för oss själva, så att jag fick älska dig ordentligt.

Sofia Vi måste fullborda turnén först. Vi har ett kontrakt.

Ivan Jag vet. Vi får inte svika Poliakoff. Men han kommer hela tiden att kräva mer av oss. Får han en framgång måste han ha flera, och får han tio måste han ha hundra. Han ger sig inte när han väl kommit i gång. Det var så förra gången också. Han urartade till att bli vår hysteriska slavdrivare som bara blev galnare hela tiden.

Sofia Var det det som tog livet av Nina?

Ivan Åtminstone en väsentlig faktor. Han uppmuntrades av vår framgång till att bli storhetsvansinnig, och nu är han på samma tripp igen.

Sofia Om du vill hoppa av, Ivan, så följer jag med dig. Din hälsa är viktigare än karriären och framgången.

Ivan Vi skall försöka så länge det går. Än så länge orkar jag härda ut.

Sofia Konsten måste komma naturligt. Den kan inte forceras. Ingen konstnär kan göra ett gott arbete på befallning. Det är onaturligt.

Ivan Vad rätt du har. Kreativiteten måste vara fri och frivillig, för annars fungerar den inte. Men vi ska försöka. Vi får inte svika Poliakoff när han gjort så mycket för oss, förrän när naturen tvingar oss till det.

Sofia Precis.

Ivan Kom i mina armar, min älskade! Vad jag längtar efter att få älska dig ordentligt! Men pressen och stressen låter oss aldrig slappna av ordentligt.

Sofia Tids nog skall du se att vi får tid.

Ivan Så länge du inte sviker mig skall allt gå bra.

Sofia Jag sviker dig aldrig.

Ivan Jag tror dig. (*omfamnar henne, och de finner sig bekvämt i soffan.*)

Scen 2. Vid biljettkassan.

Poliakoff Det är inte acceptabelt! Varför hittar ni dem inte?

biträdet Monsieur Poliakoff, vi har försökt överallt! De är spårlöst försvunna!

Poliakoff Det kan de inte vara! De måste ju finnas någonstans!

biträdet Ja, men var?

Poliakoff Och det frågar du mig???

biträdet Vem skulle jag annars fråga? Vi har frågat alla andra!

Poliakoff Efterlys dem! Sätt polisen på dem! De kan inte göra så mot mig och bara försvinna!

biträdet Vi hoppas innerligt det inte har hänt dem något.

Poliakoff Vad skulle kunna hända dem? De är osårbara! De är heliga! De är nästan världsberömda! Alla skulle känna igen dem var de än är!

biträdet Hur länge skall vi vänta?

Poliakoff Så länge som möjligt.

biträdet Det är slutsålt.

Poliakoff Jag vet, det är alltid slutsålt, men vad hjälper det om de är borta? Publiken är som galna efter dem och börjar bli hysterisk. Vi kan inte ge upp och ge dem pengarna tillbaka så länge vi inte ens vet något!

biträdet Jag är rädd att vi strax inte har något val. Vi har väntat en halvtimme redan, och jag vill ogärna bli lynchad.

Poliakoff Jag vet. Jag skall tala till dem. (*sansar sig, förbereder sig*)
Ivan och Sofia! Vad tusan har det gått åt er? Bara han inte har mördat henne...
(*vänder sig mot publiken*)

Ärade publik, vi beklagar förseningen, men ännu finns det hopp då vi inte ens vet ännu var de är eller om det har hänt något. Ni är välkomna att fortsätta vänta, och vi har den största uppskattning för ert tålamod, men de som inte orkar vänta har all rätt att vända sig till biljettkassan och få pengarna tillbaka mot uppgivande av biljett. Vi är alla förkrossade och kan inte nog beklaga vad vi inte ens vet vad som eventuellt har hänt.

en publikmedlem (reser sig) Jag tror att de flesta av oss åtminstone gärna vill ha besked om vad som har hänt innan vi ger upp och tar pengarna tillbaka.
(*instämmande mummel*)

en annan Vi har kommit hit för att se Ivan Kirov, och vi kan inte gå härifrån som frågetecken utan att ens veta något. (*instämmande mummel*)

Poliakoff Vi tackar er hjärtinnerligast för ert tålamod och överseende med ödets prövningar. (*bugar sig djupt och ödmjukt och avlägsnar sig.*)

Akt V scen 1. Ett hotellrum.

Sofia (vilar på sängen) Kom och lägg dig, Ivan. Du är trött.

Ivan Nej, jag är för rastlös. Demonerna jagar mig. Jag slipper inte musiken.

Sofia Du har dansat färdigt för idag.

Ivan Om jag ändå hade det!

Sofia Vad är det för musik du hör?

Ivan Det är den där infernaliska valsen. Den upphör aldrig. Den bara driver på mig.

Sofia Försök vila. Kom vid min sida. Låt mig försöka återge dig kontrollen.

Ivan Det går inte. Jag är för rasande. (*kommer och lägger sig vid hennes sida*) Inte ens din kärlek kan lugna ner mig.

Sofia Ta mig om du vill.

Ivan Du vet att jag inte har den läggningen.

Sofia Vad har du då för läggning?

Ivan Alla möjliga, men alla mynnar ut i dansen.

Sofia Dansen har gått dig på hjärnan.

Ivan Nej, den var där från början. Dansen och musiken var en besatthet i min själ innan jag föddes.

Sofia Du kan åtminstone tala om saken.

Ivan Jag har alltid varit ärlig.

Sofia Jag älskar dig, Ivan. Jag önskar jag kunde ge dig vad du behöver.

Ivan Ingen kan ge mig vad jag behöver. Vad betyder alla världens framgångar när jag ändå inte kan bli klok på mig själv?

Sofia Vem kan bli klok på sig själv? Det är väl det sista någon kan bli klok på.

Ivan Det är det jag menar. Men jag vill det. Jag vill komma fram till något. Men den här kroppen hindrar mig med sina begränsningar. Jag vill dansa ut och leva ut all min förtvivlan genom dansen och frigöra mig från det fysiska universum, som bara är i vägen för min frihet.

Sofia Jag är trött, Ivan. Dansa om du vill, men låt mig få sova.

Ivan Det skall du få. Jag avundas dig. – Tror du vi kom undan? Tror du de kan spåra oss?

Sofia Jag tror de är mycket oroliga för oss.

Ivan Ingen kände igen oss på det här hotellet, och vi fick ett passande rum högst upp. Här kan man se ner på hela världen, som Jesus när han frestades av djävulen.

Sofia Han motstod frestelsen.

Ivan Men nog var det frestande. Tänk att få kasta sig ut här och falla mer än tjugo våningar rätt in i evighetens oemotståndliga frihet.

Sofia Tänk inte på det.

Ivan Jag kan inte låta bli.

Sofia Du har dansat gudomligt oavbrutet hela månaden, och hela denna tid efter vårt giftermål har varit som uppenbarelsen av en högre lycka än alla paradisetts fröjder.

Ivan Konsten är sådan. Kreativiteten berusar. Vi har ryckts med i dess extatiska virvelvind. Vi är dess utvalda barn. Vi skall dansa in i evigheten.

Sofia Som den där dansande gudinnan i Indien.

Ivan Hon står stilla. Vi rör på oss.

Sofia Men hon står på bara ett ben och står för evigt och behärskar hela evighetens rotation.

Ivan Det är det som är dans. Man är på väg upp i luften hela tiden. Meningen är att någon gång kunna släppa taget och förbli där uppe, inte hängande i luften men dansande i luften för evigt.

Sofia Det är det gudinnan gör.

Ivan Det är vår gudinna. Vi är hennes barn.

Sofia Men hon kräver offer.

Ivan Så gärna.

Sofia Vart du än dansar, så följer jag dig.

Ivan Tror du att du kan det?

Sofia Jag kan försöka.

Ivan Nina försökte men kom inte långt. Jag tror kvinnor är för svaga för evighetens krav.

Sofia Men du är en kvinna.

Ivan Varför säger du det?

Sofia Du kan inte älska som en man.

Ivan Min kärlek är högre. Vad föredrar du? Min dans eller en våldtäkt?

Sofia Svaret är givet. Jag vill inte byta ut din dans mot någon fysisk tillfredsställelse i världen.

Ivan Jag förundrar mig ibland över att du har kunnat stå ut med mig. Jag är ju så lynnig och jobbig och svärmodig och har ett förfärligt mörker i min själ.

Sofia Jag vet att det mörkret bara är kärlek.

Ivan Har du aldrig varit rädd för mig?

Sofia Aldrig. Men jag har varit orolig för dig.

Ivan Varför?

Sofia Jag har alltid fruktat, att du skulle kunna skada dig själv.

Ivan Är det därför du ingripit och tagit hand om mig?

Sofia Ja. Jag tror det är därför. Alla naturliga kvinnor är mödrar som känner sig kallade till att beskydda.

Ivan Du trodde alltså att du kunde rädda min själ.

Sofia Nej. Jag visste det.

Ivan Ingen kan rädda min själ.

Sofia Varför tror du det?

Ivan Jag känner den ju inte ens själv.

Sofia Låt oss då tillsammans försöka nå den. Jag vill bara göra allt för att tjäna dig.

Ivan Sov, mitt hjärta. I morgon är en annan dag. Du vaknar frisk och kry och utvilad. Du är för god för mig. Jag är inte värdig dig. (*kysser henne ömt*) Nu sover hon. Stackars liten. Jag har slitit ut henne. Jag är för påfrestande, både för mig själv och för henne. Vems fel är det? Vems fel är det att jag föddes sådan och alltid varit sådan sedan redan innan jag föddes? Ingen är ansvarig utom jag själv. Ibland står jag inte ut med mig själv men inbillar mig att allt blir bra bara jag dansar ut den här dödliga kroppen, som bara är en belastning. Hon vill följa mig vart som helst. Följ mig då, min älskade. Jag vill avsluta denna dödlighet. Låt oss båda befria oss. Det vore så enkelt. (*tar fram en kniv*) Nu kommer mitt rätta jag fram, som helst skulle vilja befria hela mänskligheten från sig själv. Nijinskij blev galen av första världskrigets ofattbara människoslakter, men jag har levt genom det andra världskriget och sett mycket värre saker, människans inneboende ondskas och självdestruktivitet, som gör att hon inte längre är värd att få leva. Låt hela mänskligheten dö och naturen återerövra hela världen och återställa en frisk naturlig ordning, ty hela mänskligheten är sjuk och en pesthärd på planetens naturliga liv. Som jag är en belastning för henne är människan en sjukdomsbelastning för naturen, men jag kan inte åtgärda det felet. Jag måste befria mig själv först från denna dödliga människoskepnad, som bara är till besvär. Skall jag då ta henne med mig? (*övernär*)

och drar med kniven över hennes strupe) Nej, jag har lovat att aldrig skada henne. Hon får överleva och bära vittne om mig, men hon missar min sista föreställning.

Kom, demoner, och vagga mig till ro! Ackompagnera mig till döds! Sjung min dödssång! Låt mig få dansa ihjäl mig till er mest förföriska och demoniska musik! (*Khatjaturians Maskerad kör i gång.*) Rätt så! Genljud i hela universum! Hetsa mig till döds i ursinnig extas intill den högsta hänryckning och berusning! Låt mig få dansa! Låt mig få sätta alla universums galaxer i evig rotation! (*börjar dansa ursinnigt till den ständigt stegrade musiken, återvänder då och då till den sovande Sofia med sin kniv men snuddar henne aldrig. Tar slutligen sats och dansar ut genom fönstret, som splittras ljudligt i tusen skärvor, varefter musiken småningom tar slut. Sofia vaknar aldrig. Ridå.*)

Scen 2. Balettakademin.

Sylph Såja, flickor, en ny säsong tar sin början med nya möjligheter för er alla. Man kommer ingenstans utan hårt arbete. Min balettakademi är bara första klassen i er skola, ett förstadium i en solkig avsigkommen byggnad vid sidan om med bristfälliga lokaler och premisser, men ni får åtminstone undervisning, och utbildning är allt här i världen. Ser man på, vågar han sig inte hit igen nu, den där gamle fjanten!

Poliakoff (inträder ödmjukt och hövligt med hatten i hand) Kära madame, bara en tillfällig artighetsvisit. Jag lovar att inte stanna länge.

Sylph Är det möjligt? Har ni verkligen kommit hit utan någonting att be mig om?

Poliakoff För första gången någonsin.

Sylph Jag tror inte mina öron. Men vad har ni då för ärende?

Poliakoff Ni vet att jag älskar att följa med era flickors utveckling. Men det saknas en, om jag inte ser fel. (*tittar noga genom flickorna*) Vet ni något om den unga Sofia Petrovna?

Sylph Men sätt er ned, Poliakoff. Stå inte där som ett fån eller en snuskhummer som har kommit hit för att välja ut oskulder till sitt etablisseman. Jag vet allt om Sofia Petrovna. Hon har återbördats till den dagliga ordningen.

Poliakoff Men varför är hon då inte här?

Sylph Försök då vara en smula anständig, Poliakoff. Jag har gett henne ledigt på obestämd tid. Hon får komma tillbaka när hon vill, men hon får också stanna borta hur länge hon vill. Hon behöver ta igen sig. Hon har ju ingen danspartner mera.

Poliakoff Såg hon verkligen inte hur det hela gick till?

Sylph Jag har obetingat förtroende för hennes vittnesbörd. Hennes chock var för uppenbar för att hon skulle kunna ljuga. Hon kan omöjligt ha haft någon skuld i Ivan Kirovs död. (*klappar i händerna*) Det är bra, flickor! Ta en paus! (*Flickorna skingras.*)

Poliakoff Kan man alls rekonstruera händelsen?

Sylph Vi kan bara föreställa oss den. Hon sov. Det sista hon minns av honom var att han låg bredvid henne och försäkrade henne om sin innerligaste ömhet. Sedan somnade hon, men det krävdes kraft för att krossa det fönstret på 22-a våningen.

Han kunde bara uppbjuda en sådan kraft genom sina berömda svanhopp. Min åsikt är att han måste ha dansat ut genom fönstret.

Poliakoff Ni menar...?

Sylph Ja, han dansade ihjäl sig.

Poliakoff Men varför?

Sylph Han var för begåvad. Hans kropp var för fullkomlig. Den räckte inte till för hans begåvning och inre krafter. Nina räckte inte heller till för honom. Han dansade sig fri. Det är min enda rimliga slutledning.

Poliakoff Synd att det inte kan bevisas.

Sylph Det räcker att vi vet om det.

Poliakoff Kommer Sofia att repa sig?

Sylph Givetvis. Hon har en given plats här. Hon har haft sitt lilla roliga, som hon kommer att leva högt på för resten av sitt liv. Hon blir antagligen min arvtagare här, som en annan outslitlig amper gammal madame som likväl kan utbilda nya ballerinor till konsternas konst, den fulländade poesin i människokroppen och dess bearbetning och omvandling till den högsta sceniska skönheten.

Poliakoff Ni är en konstnär, madame.

Sylph Och oförbätterlig som sådan. (*tar Poliakoff om armen*) Tack för ert besök, Poliakoff, men jag måste sköta om mina flickor nu. Välkommen tillbaka, men jag tror inte vi kommer att få någon mer chans att göra något extra för baletthistorien.

Poliakoff Säg aldrig aldrig, madame. Konsthistorien består av ständiga överraskningar.

Sylph Det behöver ni inte tala om för mig, men jag kan dem nu. (*klappar i händerna*) På plats, flickor! Arbetet börjar! (*Poliakoff bugar sig ut.*)

(*Flickorna ställer upp sig.*)

Kom ihåg, flickor, att hur solkig och förfallen denna stackars andra rangens balettstudio än är, så står ni som dansöser alltid på scen inför en fullsatt premiärpublik, som väntar sig det bästa av er. Låt oss aldrig göra världen besviken. Maestro!

(*Pianisten Stepan inleder pianomusiken med Chopins enkla preludium ur Sylfiderna. Dagens arbete inleds. Madame går runt, inspekterar, ger goda råd och vissa handräckningar och instruktioner.*)

Ridå.

Virhamn 16-17.6.2014

Kommentar.

Ben Hechts "Sista dansen" från 1946 blev när jag såg den som barn en av mitt livs mest betydelsefulla konstupplevelser. Jag glömde den aldrig och försökte ett antal gånger genom åren få tag på den på nytt för att någon gång få se om den, och äntligen lyckades jag i år, när jag kom över en gammal begagnad VHS-film, som en god vän till mig hade en gammal maskin genom vilken man kunde se filmen.

Storyn är helt och hållet Ben Hechts egen, men den är helt inspirerad av Nijinskijs öde och sannsaga, som avled 60 år gammal fyra år senare utan att någonsin ha blivit återställd från sin schizofreni, som tog honom från scenen 1917. Hans trogna hustru, även hon ballerina, övergav honom aldrig och utgav två böcker om sitt liv med honom inkluderande Nijinskijs dagböcker.

Filmen har kritiserats för sin bristfälliga regi, medan dialogen är fullständigt lysande alltigenom, som om regissör Ben Hecht menat att dialogen var alldeles tillräcklig i sig och egentligen inte behövde någon tillgjord regi. Därmed är filmen som en teaterpjäs, och man kan irritera sig på Michael Chekhovs överdrivna dominans som Poliakoff, medan filmen egentligen bara handlar om dansörens fall, och det är allt som rör honom som gör filmen. Balettsekvenserna är fullständigt makalöst lysande och måste ha spelat en avgörande roll för balettfilmernas balettfilm "De röda skorna" några år senare, och till dansscenerna bidrar i väsentlig grad den fantastiska enkom för filmen komponerade musiken av en viss George Antheil, vars namn man aldrig hört annars.

Vår version följer filmen ganska troget men har bortsett från några bipersoner, främst de absurda poliserna, och i någon mån reducerat Poliakoffs störande dominans, för att i stället i någon mån utveckla dansörens roll. I filmen hette han Sanine men spelades av en för övrigt helt okänd Ivan Kirov, vars namn vi valt som dansörens här, dels som tribut till den skådespelaren och för att visa vår ännu efter 50 år oförminskade uppskattning och beundran för Ben Hechts oöverträffade balettfilm.